

Vandaag, de
heb ik,

tweeduizend-en-achttien

OP VERZOEK VAN:

de vereniging met volledige rechtsbevoegdheid **BETER ONDERWIJS NEDERLAND (BON)**, statutair gevestigd te Amsterdam en kantoorhoudende te Hilversum, te dezer zake woonplaats kiezende te Utrecht aan de Emmalaan 41 (postbus 85016, 3508 AA) op het kantoor van de advocaat mr. B.E.J.M. Tomlow, die voor deze zaak tot advocaat wordt gesteld en als zodanig zal optreden;

GEDAGVAARD IN KORT GEDING:

1. de publiekrechtelijke rechtspersoon: Universiteit of Academisch Ziekenhuis, **UNIVERSITEIT MAASTRICHT**, gevestigd en kantoorhoudende te Maastricht, te dezer zake domicilie gekozen hebbende ter kantore van mr. T. Barkhuysen, Stibbe N.V., gevestigd te (1077 WM) Amsterdam aan het adres Beethovenplein 10;

Ik heb de dagvaarding aan dit adres uitgebracht en ik heb een afschrift van deze dagvaarding met hierna te vermelden producties gelaten aan:

2. de publiekrechtelijke rechtspersoon: Universiteit of Academisch Ziekenhuis, **UNIVERSITEIT TWENTE**, gevestigd en kantoorhoudende te Enschede, te dezer zake domicilie gekozen hebbende ter kantore van mw. mr. N.J.A.P.B. Niessen, Boels Zanders Advocaten, gevestigd te (5611 CE) Eindhoven aan het adres Vestdijk 76;

Ik heb de dagvaarding aan dit adres uitgebracht en ik heb een afschrift van deze dagvaarding met hierna te vermelden producties gelaten aan:

3. de publiekrechtelijke rechtspersoon De Staat der Nederlanden; **INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS**, gevestigd en zetelend te (3544 AC) Utrecht aan het adres Park Voorn 4, zijnde onderdeel van het **MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP**;

Ik heb de dagvaarding aan dit adres uitgebracht en ik heb een afschrift van deze dagvaarding met hierna te vermelden producties gelaten aan:

Ik heb gedaagden gedagvaard om op DONDERDAG, de VEERTIENDE JUNI tweeduizend-en-achtien om uur des voormiddags om 10:00 uur te verschijnen niet in persoon, maar vertegenwoordigd door een advocaat op de terechtzitting van de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Locatie Utrecht, die alsdan aldaar zitting houdt in het Gerechtsgebouw aan het Vrouwe Justitiaplein 1, te Utrecht (Postbus 16005, 3500 DA Utrecht).

MET AANZEGGING, DAT:

- a. indien een gedaagde niet in persoon en evenmin vertegenwoordigd door een advocaat op de terechtzitting verschijnt en de voorgeschreven termijnen en formaliteiten in acht zijn genomen, de rechter verstek tegen die gedaagde zal verlenen en de hierna omschreven vordering zal toewijzen, tenzij deze hem/haar onrechtmatig of ongegrond voorkomt;
- b. indien ten minste één van de gedaagden in persoon of bij advocaat ter terechtzitting is verschenen, tussen alle partijen één vonnis zal worden gewezen, dat als een vonnis op tegenspraak wordt beschouwd;
- c. bij verschijning in het geding van ieder van de gedaagden een griffierecht zal worden geheven, te voldoen binnen vier weken te rekenen vanaf het tijdstip van verschijning;
- d. de hoogte van de griffierechten is vermeld in de meest recente bijlage behorend bij de Wet griffierechten burgerlijke zaken, die onder meer is te vinden op de website: www.kbvg.nl/griffierechtentabel;
- e. van een persoon die onvermogen is, een bij of krachtens de wet vastgesteld griffierecht voor onvermogenen wordt geheven, indien hij op het tijdstip waarop het griffierecht wordt geheven heeft overgelegd:
 - 1^e een afschrift van het besluit tot toevoeging, bedoeld in artikel 29 van de Wet op de rechtsbijstand, of indien dit niet mogelijk is ten gevolge van omstandigheden die redelijkerwijs niet aan hem zijn toe te rekenen, een afschrift van de aanvraag, bedoeld in artikel 24, tweede lid, van de Wet op de rechtsbijstand, dan wel
 - 2^e een verklaring van het bestuur van de raad voor rechtsbijstand, bedoeld in artikel 7, derde lid, onderdeel e, van de Wet op de rechtsbijstand waaruit blijkt dat zijn inkomen niet meer bedraagt dan de inkomens bedoeld in de algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 35, tweede lid, van die wet;
- f. van gedaagden die bij dezelfde advocaat verschijnen en gelijkkluidende conclusies nemen of gelijkkluidend verweer voeren, op basis van artikel 15 van de Wet griffierechten burgerlijke zaken slechts eenmaal een gezamenlijk griffierecht wordt geheven.

Op de zitting wordt op grond van navolgende feiten onderstaande eis ingesteld:

INLEIDING

1. Eiseres, Beter Onderwijs Nederland, hierna te noemen 'BON', wendt zich tot U, Edelachtbare Voorzieningenrechter, vanwege structurele overtredingen van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) door universiteiten, die de afgelopen jaren massaal zijn overgegaan tot de verengelsing van hun opleidingen. Verengelsing wil zeggen dat de voer- en instructietaal in het hoger onderwijs Engels wordt in plaats van Nederlands, zoals de wet uitdrukkelijk voorschrijft.
2. De aangewezen toezichthouder, de Inspectie voor het Onderwijs, onder leiding van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, heeft nagelaten maatregelen te nemen tegen deze verengelsing. Weliswaar merkt zij al jaren het probleem op, maar zij treedt niet op.
3. Samen met het Taalcollectief heeft BON reeds in 2015 gewezen op de overtreding van de wet door universiteiten en hogescholen.¹ Dat heeft BON bij verschillende gelegenheden daarna herhaald. Ook in de media, bijvoorbeeld De Volkskrant, is al in 2016 op deze verengelsing gewezen². De pogingen van BON om de Minister en de Inspectie aan te sporen tot handhaving van de wet zijn tot dusver vruchteloos gebleken. Ondertussen zijn met name de universiteiten in versneld tempo overgegaan tot verengelsing van hun opleidingen. Na de masteropleidingen zijn nu ook de bacheloropleidingen aan de beurt. Daarmee zijn nu meer dan ooit ook de toegankelijkheid van het onderwijs en de onbelemmerde studievoortgang in het geding. BON heeft geen vertrouwen meer in een snelle politieke oplossing. BON rest daarom geen andere weg dan u te adiëren. Er is sprake van een dringend maatschappelijk probleem met grote gevolgen voor onze toekomst.

¹ Bij de publicatie van het *Grote Manifest der Nederlandse Taal* in NRC-Handelsblad (dd. 17 juni 2015) heeft BON opgeroepen tot een naleving van de wet. Zie: <https://www.nrc.nl/nieuws/2015/06/27/het-groot-manifest-der-nederlandse-taal-1509120-a1278998>

² De Volkskrant, 26 augustus 2016, Kaya Bouma, 'Meer dan de helft van de studies volledig in het Engels'

4. BON vordert dat de Inspectie haar wettelijk toebedeelde taak uitvoert en de WHW handhaaft en vordert dat de opleidingen hun illegale verengelsing staken. Gezien de verstreckende gevolgen van de verengelsing van opleidingen in het hoger onderwijs vraagt BON bovendien om een moratorium op verengelsing in het Hoger Onderwijs voor ten minste één jaar. Dat geeft politiek en onderwijsinstellingen de tijd om op een zorgvuldige wijze nieuw taalbeleid op te stellen dat voldoet aan de bestaande wet- en regelgeving.

HET PROBLEEM

5. De huidige massale overtreding van de wet leidt tot een uitholling van het wettelijk kader waarbinnen de vrijheid van het onderwijs mag worden uitgeoefend. De universiteiten miskennen de zin van de wet en het maatschappelijk belang dat daarmee in het geding is. De bevordering van de taalvaardigheid Nederlands van Nederlandstalige studenten is een wettelijk vastgelegde kerntaak van instellingen van hoger onderwijs (WHW artikel 1.3 lid 5) die door het rijk worden bekostigd. Mede om die reden dienen onderwijs aan- en examinering van studenten in het hoger onderwijs in beginsel in het Nederlands te geschieden (WHW artikel 7.2). De wijsheid die de wetgever in de jaren negentig ertoe heeft gebracht de wetsartikelen aangaande het gebruik van de Nederlandse taal in het hoger onderwijs op te nemen, is nog steeds van toepassing. De doorgeslagen verengelsing van het universitair onderwijs ondermijnt namelijk de samenhang van het hele Nederlandse onderwijsgebouw, brengt ernstige schade toe aan de ontwikkeling en het behoud van Nederlands als onderwijs-instructietaal, leidt tot een afname van de taalvaardigheid Nederlands van studenten en vergroot de maatschappelijke tweedeling tussen hoger en lager opgeleiden. Zij miskent bovendien het belang van taal voor de nationale identiteit en de culturele integratie van minderheden. Daarnaast leidt het wegvallen van de academische cultivering van het Nederlands tot een algehele verschraling van onze taal en heeft zij een daling van het niveau van maatschappelijke communicatie (in media e.d.) tot gevolg. Verder leidt zij in veel gevallen tot een daling van het niveau van academisch onderwijs als zodanig en heeft zij een negatieve uitwerking op de kwaliteit van bestuur en rechtspraak. Gezien het huidige tempo van verengelsing van academische opleidingen is dus sprake van een zeer dringend maatschappelijk probleem.

6. De verengelsing leidt bovendien tot overvolle onderwijsinstellingen, waardoor de kwaliteit van onderwijs bij veel opleidingen verder onder druk komt te staan. In de recent verschenen *Internationaliseringsagenda* van de VSNU wordt de huidige problematiek van een onbeheersbare buitenlandse instroom van studenten weliswaar onderkend, maar men miskent nog steeds het huidige wettelijk kader. Op de rapporten van de KNAW en Nederlandse Taalunie aangaande de problematiek van verengelsing wordt vrijwel niet ingegaan en een groot deel van de aanbevelingen wordt genegeerd. Voorgestelde oplossingen voor de problematiek (*numerus fixus* buitenlandse studenten e.d.) zijn binnen het kader van Europese regelgeving niet haalbaar. De onmiskenbare oorzaak van de huidige instroomproblematiek is evenwel de doorgeslagen verengelsing. De oplossing is dan ook simpel: naleving van het bestaande wettelijk kader zal leiden tot een aanzienlijke reductie van buitenlandse instroom en bovendien de band van buitenlandse studenten met Nederland verstevigen.

7. Hoewel het proces van verengelsing zich aan alle universiteiten voordoet en tal van opleidingen betreft, kiest BON in deze procedure bewust voor de bacheloropleidingen Psychologie van gedaagden. Deze opleidingen illustreren namelijk goed wat er momenteel gaande is aan de meeste Nederlandse universiteiten (waarover later meer). Gedaagde sub 1 wordt aangeduid als 'UM' (**productie 1**) en gedaagde sub 2 als 'UT' (**productie 2**).

8. De UT biedt de bacheloropleiding Psychologie sinds het jaar 2016/2017 alleen nog aan in het Engels, niet meer in het Nederlands. Aan alle faculteiten van de UT tezamen volgt zelfs 72% van de studenten een volledig Engelstalig programma.³ Veruit de meesten van de buitenlandse studenten komen uit Duitsland. Aan de UM in Maastricht zijn sinds september 2015 alle hoorcolleges en het bijbehorende studiemateriaal bij de bacheloropleiding Psychologie uitsluitend Engelstalig. Hier worden alleen de werkgroepen en practica nog in het Nederlands en Engels aangeboden. Het percentage van instromende buitenlandse studenten bij de bacheloropleiding Psychologie steeg onmiddellijk na de verengelsing van 52% naar maar liefst 86% (**productie 3**). Dat betekent dat bijna 9 van de 10 studenten uit het buitenland komen.

³ <https://www.parool.nl/amsterdam/is-er-nog-plek-voor-studeren-in-het-nederlands~a4562253/>

9. Wat voor gevolgen heeft de verengelsing van de opleiding van Psychologie voor de studenten? In de eerste plaats is het begrip van de stof voor de studenten voor wie Engels niet hun moedertaal is aanzienlijk moeilijker (waarover later meer). De meeste Nederlandse studenten psychologie zullen na hun studie bovendien werkzaam zijn in Nederland. Zij zullen doorgaans buiten de wetenschap werkzaam zijn. De voertaal op hun werk zal dan in de meerderheid van de gevallen Nederlands zijn. Het is dus hoe dan ook wenselijk dat zij in staat zijn om Engels vakjargon in het Nederlands te vertalen. Voor Nederlandse psychologen die werkzaam zijn in de klinische psychologie is een dergelijke taalbeheersing nog belangrijker. Nederlands is immers de taal waarin zij doorgaans communiceren, diagnosticeren, behandelen en rapporteren.
10. De wet is op dit punt ook klip en klaar: *“Het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands”*, tenzij... Afwijking van deze regel is slechts toegestaan indien daartoe een uitdrukkelijke noodzaak bestaat.⁴ Het gaat dan niet zozeer om de verengelsing van een opleiding, faculteit of universiteit, maar om het aanbieden van een gastcollege of een vak in een andere taal.⁵ Dan nog geldt onverkort dat de Nederlandse taalvaardigheid moet worden bevorderd (art. 1.3 lid 5). In beide gevallen is er bovendien geen enkele noodzaak om Engels tot dominante of zelfs enige voertaal van de opleiding Psychologie te maken en beschikt de betreffende instelling ook niet over een gedragscode waarin deze noodzaak wordt aangetoond. Inmiddels bestaat de studentenpopulatie van de universiteit Maastricht voor 58% uit buitenlandse studenten.⁶ Niet alleen wordt de wet door

⁴ Artikel 7.2 WHW luidt:

“Het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands. In afwijking van de eerste volzin kan een andere taal worden gebezigd:

a. wanneer het een opleiding met betrekking tot die taal betreft,

b. wanneer het onderwijs betreft dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt, of

c. indien de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van de studenten daartoe noodzaakt, overeenkomstig een door het instellingsbestuur vastgestelde gedragscode.”

⁵ Publicatie ‘Wet op taalbeleid écht handhaven’ in *ScienceGuide*, waarin WHW-expert Peter Kwikkers wordt aangehaald: <https://www.scienceguide.nl/2017/10/wet-op-taalbeleid-echt-handhaven/>

⁶ Nuffic, Incoming student mobility in Dutch higher education 2017-2018, maart 2018, p. 16

zowel de UM, als door de UT niet nageleefd, zij handelen zelfs actief in strijd met de wet. Deze gang van zaken moet een halt worden toegeroepen.⁷

11. De Inspectie voor het Onderwijs is aangewezen om erop toe te zien dat dergelijke overtredingen worden gesanctioneerd. Dit gebeurt niet en daarom kan de verengelsing van het hoger onderwijs op dit moment ongestoord doorgaan. Hoewel wij er herhaaldelijk op gewezen hebben dat een dergelijke verengelsing van opleidingen indruist tegen de wet en schadelijk is voor zowel de studenten als de samenleving, grijpt de Inspectie niet in. Daarom wendt BON zich nu tot de rechter en vorderen wij in onderhavige procedure een periode van bevrozing – een moratorium – om het huidige proces van verengelsing een halt toe te roepen en alle betrokken partijen te dwingen om een zorgvuldig taalbeleid te ontwikkelen waarin de bijzondere verantwoordelijkheid van het hoger onderwijs in de zorg voor onze taal wordt erkend.

12. Niet alleen BON vraagt om ingrijpen en bezinning. De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) heeft in 2017 een kritisch rapport uitgebracht over de verengelsing. Daarin wordt een scala aan valse argumenten ontkracht waarmee het proces van verengelsing veelal ten onrechte wordt gerechtvaardigd. Samengevat pleit de KNAW dat voor het maken van taalkeuzes en het ontwikkelen van taalbeleid in het hoger onderwijs differentiatie voorop moet staan. Dat betekent dat voor iedere afzonderlijke opleiding taal (beleids)keuzes moeten worden gemaakt, die zijn toegesneden op de opleiding. Vrij vertaald: maatwerk in plaats van confectie. Bij de keuze moet rekening gehouden worden met de specifieke doelstellingen van de opleiding en de mate waarin de volgende argumenten relevant zijn: internationale mobiliteit, inhoud en kwaliteit van het onderwijs, doorstroming, academische vorming en voorbereidingen op de (diverse) arbeidsmarkt (waaronder ook werk in de wetenschap)⁸. Het huidig wettelijk kader biedt ook de ruimte daartoe.

⁷ Zie noot 5.

⁸ Nederlands en/of Engels. Taalkeuze met beleid in het Nederlands hoger onderwijs, Amsterdam, KNAW.

BETER ONDERWIJS NEDERLAND (BON)

13. Blijkens de statuten (**productie 4**) heeft BON ten doel:

“Het tot bloei laten komen van de potenties van leerlingen en studenten door een gedegen vakinhoudelijke en algemene vorming op verschillende onderwijsniveaus. Zij tracht dit doel te bereiken:

(...)

b. door het bevorderen van onderwijsinstellingen waarin primair de docenten/vaksecties de omvang, de inhoud en didactische vorm bepalen van hun onderwijs, in overeenstemming met de vakinhoud, het onderwijstype en -niveau.

(...)

d. door het verdedigen van het recht van ouders en leerlingen of studenten op vakinhoudelijk goed onderwijs op alle onderwijstypen en -niveaus.”

14. BON streeft in onderhavige procedure haar doel na om het recht op vakinhoudelijk goed onderwijs en algemene vorming, te verdedigen. Een goede beheersing van de moedertaal en de vakterminologie in de moedertaal (oftewel Nederlands) behoort voor BON wezenlijk tot gedegen vakinhoudelijke en algemene vorming van studenten en leerlingen. Door een verwaarlozing van de taalvaardigheid Nederlands schiet de algemene vorming en het academisch burgerschap van studenten tekort en bereiken studenten in veel studies gemiddeld gesproken niet een zelfde (academisch) denkniveau als zij gehad zouden kunnen hebben bij onderwijs in hun moedertaal. De optimale c.q. onbelemmerde ontwikkeling van de student moet worden gegarandeerd.

15. In het navolgende zal eerst de competentie van de rechter uiteen worden gezet, waarna voormelde conclusies worden toegelicht.

COMPETENTIE CIVIELE RECHTER

16. Op grond van artikel 112 lid 1 van de Grondwet is de burgerlijke rechter bevoegd om kennis te nemen van alle geschillen over burgerlijke rechten en schuldvorderingen. De Raad van State heeft tevens bevestigd dat in een kwestie als de onderhavige de weg naar de burgerlijke rechter openstaat.⁹ Ter zake de absolute competentie moet op grond van vaste jurisprudentie¹⁰ worden keken naar het recht waarop de aanklager het beroep doet; het objectum litis. Het gaat om het recht waarvan om bescherming wordt verzocht. In het onderhavige geval zijn de volgende bepalingen van belang:

17. Artikel 1.3 lid 5 WHW:

“De instellingen voor hoger onderwijs schenken mede aandacht aan de persoonlijke ontplooiing van hun studenten en de bevordering van hun maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef. De bevordering van maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef houdt ten minste in dat de instellingen, met inbegrip van degenen die hen formeel of informeel vertegenwoordigen, zich onthouden van discriminatoire gedragingen en uitlatingen. De instellingen richten zich in het kader van hun werkzaamheden op het gebied van het onderwijs wat betreft Nederlandstalige studenten mede op de bevordering van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands” (onderstreping advocaat).

18. De inbreuk bestaat eruit dat door de verengelsing gehandeld wordt in strijd met de wet en taak, zoals hiervoor beschreven. Evident is dat er geen sprake is van de bevordering van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands van de studenten op het moment dat de Nederlandstalige opleidingen grotendeels of volledig verengelsen. Het is binnen een democratische samenleving bovendien onwenselijk dat zich een intellectuele en maatschappelijke bovenlaag gaat vormen die letterlijk niet meer eenzelfde taal spreekt als de laagopgeleide bevolking. De verengelsing van het onderwijs – ja, het zelfs verplicht opleggen van Engels als voertaal op de campus – vergroot dus juist de afstand tot de samenleving en druist daarmee in tegen het genoemde maatschappelijke

⁹ Kamerstukken II, 2008/09, 31 821, nr. 4

¹⁰ Zie bijvoorbeeld HR 31 december 1915, ECLI:NL:HR:1915:AG1773 (Guldemond/Noordwijkerhout)

verantwoordelijkheidsbesef. Het recht van de Nederlandse studenten op aandacht van de onderwijsinstelling voor persoonlijke ontplooiing en de bevordering van de uitdruktingsvaardigheid Nederlands door de onderwijsinstelling moet worden beschermd. Daardoor handelt de instelling onrechtmatig.

19. Dat de instelling onrechtmatig handelt, blijkt ook evident uit de door de wetgever gegeven instructie in artikel 7.2 WHW dat het onderwijs moet worden gegeven en examens moeten worden afgenomen in het Nederlands.
20. De inbreuk van dit artikel bestaat uit het feit dat er ongeoorloofd en onrechtmatig wordt afgeweken van de hoofdregel dat het onderwijs moet worden gegeven en de examens moeten worden afgenomen in het Nederlands. De tenzij-formule wordt buitenproportioneel en zelfs op onmogelijke wijze opgerekt, ten nadele van de Nederlandse studenten. Dit recht moet worden beschermd.
21. De civiele rechter in onderhavige procedure is dan ook absoluut bevoegd. Voor wat betreft de relatieve competentie geldt het volgende.
22. Op grond van artikel 99 Rv is de civiele rechter van de woonplaats van gedaagden bevoegd. Op grond van artikel 102 Rv is mede de rechter bevoegd van de plaats waar het schade brengende feit zich heeft voorgedaan. Ingevolge artikel 107 Rv is Uw Rechtbank tevens bevoegd om van het onderhavig geschil kennis te nemen ter zake de overige gedaagden, nu er sprake is van een zodanige samenhang dat de redenen van doelmatigheid een gezamenlijke behandeling rechtvaardigen.
23. BON is ontvankelijk in haar vorderingen. Zij zal in het navolgende haar vorderingen nader toelichten, waarbij zij eerst de achtergrond van het probleem zal schetsen.

ACHTERGROND EN STUDIES

24. Na afronding van de middelbare school en derhalve aan het begin van hun studie hebben eerstejaarsstudenten aan een universiteit doorgaans een vwo-niveau Nederlands.¹¹ Een belangrijk doel van een universitaire opleiding is mede hen te leren op academisch niveau te lezen, schrijven en spreken in het Nederlands. Ingevolge artikel 1.3 lid 5 WHW moeten universiteiten en hogescholen tevens aandacht schenken aan de persoonlijke ontplooiing en de bevordering van de maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarnaast moeten zij de uitdrukingsvaardigheid in het Nederlands voor Nederlandstalige studenten bevorderen (zie Tweede Kamer, Kamerstukken, vergaderjaar 2005-2006, 30588, nr. 3). Een academische opleiding in gebrekkig Engels draagt daar niet aan bij.
25. Op 14 mei 2018 presenteerde de VSNU een document, waarin zij het Engelstalige onderwijs verdedigt met allerlei argumenten, waaronder de opmerking dat op hoog niveau in de Engelse taal college gegeven wordt, namelijk C1 niveau. Wat is evenwel het C1 niveau? De woordenschat van hoog opgeleide moedertaalsprekers van het Engels bestaat uit ongeveer 20.000 woordfamilies en vergelijkbaar Nederlands onderzoek laat zien dat hetzelfde geldt voor hoogopgeleide moedertaalsprekers van het Nederlands.¹² De Engelse woordenschat van hoog opgeleide tweedetaalsprekers van het Engels omvat circa 8.000 tot 9.000 woordfamilies.¹³ Dat betekent dat studenten met het Nederlands als moedertaal die een Engelstalige opleiding volgen daarin ruim 50% minder woorden tot hun beschikking hebben dan wanneer ze een Nederlandstalige opleiding zouden volgen. Hun uitdrukings- en begripsvermogen is daardoor aanzienlijk kleiner in een Engelstalige opleiding dan in een Nederlandstalige en hetzelfde geldt voor docenten met het Nederlands als moedertaal. Als gevolg van de gebrekkige Engelse woordenschat wordt de student belemmerd bij kennisverwerving en de docent bij kennisoverdracht. Emeritus hoogleraar taalpsychologie

¹¹ Voor het hbo geldt een havo dan wel mbo 4-niveau Nederlands

¹² S. Hazenberg & J.H. Hulstijn, *Defining a minimal receptive second-language vocabulary for non-native university students: an empirical investigation*. *Applied Linguistics*, 17, p. 145-163

¹³ I.S.P. Nation, *How large a vocabulary is needed for reading and listening?* *The Canadian Modern Language Review*, 63, 59-82 en A.M.B. de Groot, *Nederlands moet*, 17 november 2017, <https://www.scienceguide.nl/2017/11/nederlands-moet/>

mevrouw dr. A.M.B. De Groot merkt hierover op: “Een gebrekkige grammatica kan een conversatie belemmeren maar een gebrekkige woordenschat kan een conversatie totaal blokkeren. We hebben het als toerist allemaal wel eens aan den lijve ondervonden”. Het Engelse vocabulaire van buitenlandse studenten aan Nederlandse universiteiten is, met uitzondering van dat van de moedertaalsprekers van het Engels, zeker niet groter dan dat van de Nederlandse studenten maar eerder kleiner.

26. Naast het feit dat er sprake is van een gebrek aan woordkennis, zijn woordherkenning, woordproductie en grammaticale analyse minder geautomatiseerd in het Engels en kosten daarom relatief veel tijd en aandacht.¹⁴ Als gevolg van de geringere efficiëntie van taalverwerking in het Engels is de mentale belasting bij het gebruik van het Engels groter dan bij het gebruik van het Nederlands, terwijl de studiedruk onder de studenten al als zeer hoog wordt ervaren.¹⁵
27. Ook wordt de verstaanbaarheid negatief beïnvloed doordat niet-moedertaalsprekers doorgaans met een accent spreken. Uit onderzoek blijkt bovendien dat de luisteraar, vanwege dat accent, minder onthoudt dan als het zou worden gezegd door een moedertaalspreker zonder accent.¹⁶ Ook heeft het accent een negatieve invloed op de geloofwaardigheid, zo blijkt eveneens uit onderzoek.¹⁷
28. Onvermijdelijk heeft het voorgaande tot gevolg dat de kwaliteit van het onderwijs achteruit gaat. Het uitdrukkings- en begripsvermogen van studenten en docenten wordt door het opgelegde gebruik van het Engels verminderd. Omdat taalvaardigheid en denkvaardigheid nauw verweven zijn, wordt ook het denkvermogen van studenten en docenten belemmerd.

¹⁴ A.M.B. de Groot, *Nederlands moet: over meertaligheid en de verengelsing van het universitaire onderwijs*, afscheidscollege 27 september 2017

¹⁵ <https://www.trouw.nl/samenleving/angst-depressie-en-zelfmoordgedachten-studenten-gaan-er-aan-prestatiedruk-onderdoor~a8336942/>

¹⁶ Lev-Ari, S., & Keysar, B. (2012). Less-detailed representation of non-native language: Why non-native speakers' stories seem more vague. *Discourse Processes*, 49, 523-538.

¹⁷ Lev-Ari, S., & Keysar, B. (2010). Why don't we believe non-native speakers? The influence of accent on credibility. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 1093-1096.

29. In dit kader is een sprekend voorbeeld te geven. Een Nederlandse vrouw geeft op een universiteit in Nederland het vak 'Franse Taal en Cultuur'. Dit moet zij echter doen in het Engels, omdat die opleiding is verengelst. Dit heeft tot gevolg dat zij met drie verschillende talen in haar hoofd uitleg op academisch niveau dient te geven. Dat is nagenoeg onmogelijk, wat tot gevolg heeft dat de kwaliteit van het onderwijs achteruit zal gaan. De studenten zouden het vak 'Franse Taal en Cultuur' in het Nederlands beter uitgelegd kunnen krijgen.

30. De KNAW zegt in haar rapport op pagina 12:

“Essentieel voor het effectief kunnen aanbieden van een opleiding in het Engels is dat wordt geïnvesteerd in de inhoudelijke en didactische aspecten die samenhangen met de taalkeuze. Dit betekent dat veel meer nodig is dan het vereisen van een bepaald minimumniveau van taalbeheersing bij docenten en studenten en het aanbieden van taalcursussen.

(...)

Bij de docenten gaat het daarbij niet alleen om een voldoende taalvaardigheidsniveau, maar ook om de didactische vaardigheid om goed onderwijs in een vreemde taal te geven.”

31. Staatssecretaris Zijlstra antwoordde in 2011 op de Kamervragen: *“Een toename van het aantal buitenlandse studenten in opleidingen wordt een probleem, wanneer daardoor de kwaliteit van een opleiding onder druk komt te staan”*. Dit is inmiddels realiteit.

32. Daarbij zal, door het continu gebruiken van de tweede taal, het Engels, de moedertaal, het Nederlands, tevens achteruitgaan. Dit leidt ontegenzeggelijk tot taalvershraling van het Nederlands. Engelstalig onderwijs moet een aanvulling en verrijking zijn, geen vervanging en verarming. De taalvershraling is apert in strijd met artikel 1.3 lid 5 WHW, die immers voorschrijft dat de taak van de universiteit is de uitdrukkingswaardigheid in het Nederlands te bevorderen.

33. BON pleit voor een voer- en instructietaal in het Nederlands, zoals door de wet aangegeven. Dat in de studie Engelstalige boeken gebruikt worden, is geen bezwaar zolang de Nederlandse instructietaal gerespecteerd wordt. Daar kan dan maximale kennisoverdracht en begripsvorming plaatsvinden. De UM zegt hieraan te voldoen, maar de hoorcolleges zijn volledig in het Engels.
34. Als de keuze voor Nederlandse instructietaal er niet is, dan wordt de toegankelijkheid belemmerd. Het aanbieden van louter Engelstalig onderwijs, zoals in Twente het geval is, heeft negatieve gevolgen en is in strijd met de wet.
35. De meeste universiteiten stellen dat zij moeten verengelsen vanwege de internationalisering. Maar is het daarvoor werkelijk nodig om te verengelsen? Op de Utrechtse universiteit is de voertaal Nederlands. Volgens de Academic Ranking of World Universities 2017 staat Utrecht op plaats 47, Maastricht in de categorie 201-300 en Twente in de categorie 301-400 (**productie 5**). Er zouden zogenaamde ‘international classrooms’ moeten worden ingericht, maar de praktijk wijst uit dat daar nog nauwelijks sprake van is.¹⁸ In veel gevallen zijn het grote groepen studenten met dezelfde nationaliteit. Een kwart van de buitenlanders is Duits.¹⁹ In sommige gevallen zijn er niet eens meer Nederlandse studenten in de werkgroepen aanwezig en veelal ‘kruipen’ nationaliteiten bij elkaar.

VERDRAG VAN LISSABON & BOLOGNA-AKKOORD

36. Op 11 april 1997 is het Verdrag inzake de erkenning van kwalificaties betreffende hoger onderwijs in de Europese regio (verdrag van Lissabon) tot stand gekomen. Dit verdrag heeft ten doel de erkenning van de diploma's tussen de verdragsluitende partijen te vereenvoudigen en te verbeteren.

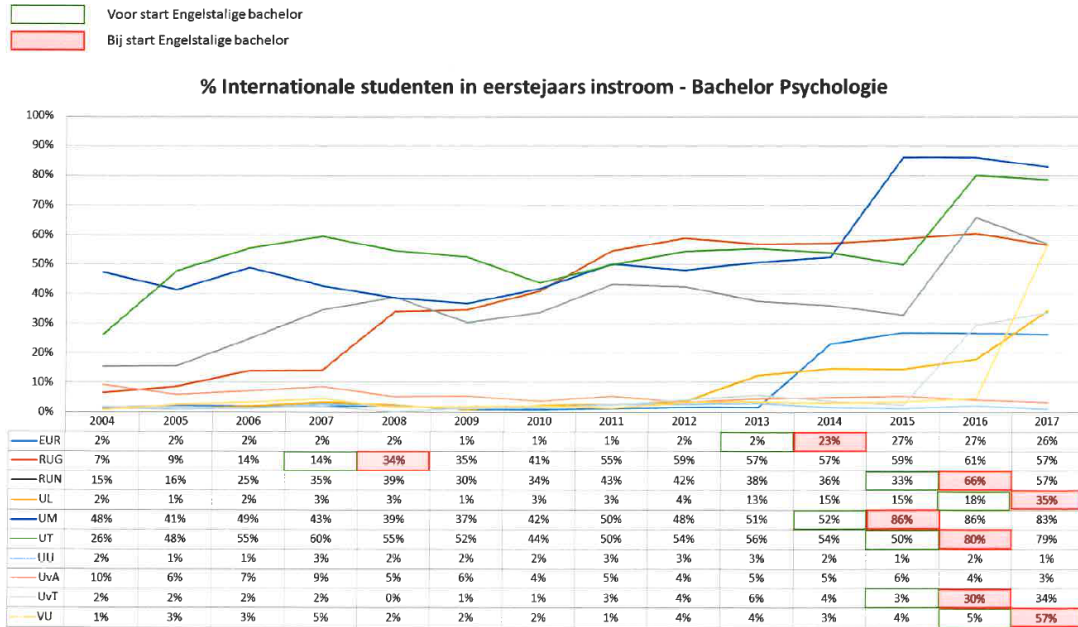
¹⁸ <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/05/08/nederlandse-en-buitenlandse-studenten-blijven-gescheiden-a1602198>

¹⁹ Inspectie van het Onderwijs, *Staat van het Onderwijs 2016-2017*, p. 195

37. Twee jaar later, in 1999, hebben 29 Europese landen het Bologna-akkoord ondertekend. Inmiddels is het akkoord getekend door 47 landen. In het akkoord zijn afspraken gemaakt om de studentmobiliteit tussen de landen te vergemakkelijken. Zo is bijvoorbeeld het bachelor-master systeem ingevoerd.
38. Mede vanwege deze afspraken betaalt de Nederlandse overheid voor de buitenlandse studenten uit de Europese landen hetzelfde als voor de Nederlandse studenten. Dat betekent dat meer buitenlandse studenten leidt tot hogere overheidsuitgaven. De onderwijsinstellingen ontvangen van de overheid namelijk een vast en een variabel bedrag. Het 'Uitvoeringsbesluit WHW 2008' en de 'Regeling financiën hoger onderwijs' zijn in dit kader van toepassing. Het variabele bedrag hangt af van het aantal inschrijvingen en het aantal voltooide bachelors en masters waarvoor een diploma is verleend.²⁰ Als er een aantal universiteiten verengelt is en daardoor meer (buitenlandse) studenten aantrekt, kan de rest van de universiteiten niet achterblijven, omdat ze dan minder uit de 'financiële pot' ontvangen. Dit is precies wat er thans gebeurt. Mirjam van Praag, voorzitter VU, legt dit 'kannibalisme', dat op dit moment plaatsvindt, uitstekend uit in het artikel 'Huidige toestroom buitenlandse studenten ondermijnt onderwijsaanbod' (FD, 15 mei 2018, pagina 11). Anders gezegd, hoe meer buitenlandse toestroom, hoe minder de universiteit per student ontvangt.
39. Uit de reeds overlegde **productie 3** (*hieronder afgebeeld*) blijkt dat het verengelen van de universiteiten leidt tot een enorme groei van buitenlandse studenten. Het causaal verband is evident.²¹

²⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financiering-onderwijs/financiering-hoger-onderwijs>

²¹ A.M.B. de Groot, *Over de onbeheersbare verengelsing van het Nederlands hoger onderwijs: een pleidooi voor een moratorium*, 21 april 2018

40. De rood gemarkeerde cijfers zijn de percentages buitenlandse studenten onder de eerstejaars instroom in de bacheloropleidingen Psychologie in het jaar dat er voor het eerst een volledig Engelstalig programma werd aangeboden. (Rotterdam (EUR) in 2014, Groningen (RUG) in 2008, Nijmegen (RUN) in 2016, Leiden (UL) in 2017, Maastricht (UM) in 2015, Twente (UT) in 2016, Utrecht (UU) (nog) niet, Amsterdam (UVA) (nog) niet, Tilburg (UvT) in 2016, Amsterdam (VU) in 2017)
41. Voordat ze een volledig Engelstalig programma gingen aanbieden, bestond de instroom van studenten in de bacheloropleidingen Psychologie aan de UM en UT gedurende een aantal jaren al voor ongeveer de helft uit buitenlandse studenten, voornamelijk Duitse. In de jaren '90 was het gebruikelijk dat de buitenlandse studenten eerst de Nederlandse taal (landstaal) leerden, voordat zij hier hun (Nederlandse) studie gingen volgen, zoals dat in Vlaanderen praktijk is. Hiervoor pleit BON dan ook. Zo kunnen de studenten volledig participeren in de Nederlandse maatschappij en zullen zij eerder in Nederland blijven.

42. Door verengelsing neemt de instroom onverantwoorde vormen aan. Ook de VSNU erkent in haar recente Internationaliseringsagenda de onhoudbaarheid van het huidige beleid en roept om maatregelen. Zij meldt evenwel niet dat de problemen zijn ontstaan door de stelselmatige overtreding van de wet. Europese studenten kunnen in Nederland een relatief goede opleiding volgen voor weinig geld omdat de Nederlandse belastingbetaler een aanzienlijk deel van de kosten daarvan voor zijn rekening neemt. Dit, gecombineerd met het aanbieden van volledige Engelstalige opleidingen leidt tot een explosieve stijging van de studentenaantallen. Het percentage buitenlandse studenten bij de bacheloropleiding Psychologie aan de UT steeg na de invoering van de (uitsluitend) Engelse bachelor Psychologie in september 2016 van 50% naar maar liefst 80% van de totale instroom. Het aanbieden van een volledig Engelstalig programma Psychologie aan de UM heeft zelfs geleid tot een stijging van 52% naar 86%. Alleen de UU en de UvA bieden nog geen volledig Engelstalig programma aan, maar de UvA heeft al wel bericht te zullen volgen (**productie 6**). Op 28 september 2011 antwoordde staatssecretaris Zijlstra op de Kamervragen ter zake de toestroom van buitenlandse studenten: *“Uitgangspunt voor alle instellingen moet zijn dat zij zich bij de werving en selectie laten leiden door kwaliteit en niet door financiële motieven.”*²² Gelet op de ontwikkelingen de afgelopen jaren lijkt het geen twijfel dat het Nederlands bekostigingsstelsel (en dus ook financiële motieven) een belangrijke reden vormt voor de doorgeslagen verengelsing. Met het oog op hun inkomsten concurreren universiteiten met elkaar om de student.
43. Maar een dergelijke onderlinge concurrentie tussen instellingen vanwege de buitenlandse student is onvermijdelijk een race naar de bodem, omdat het budget tussen de universiteiten naar rato verdeeld wordt. In het jaar 2000 was er circa € 20.000,= beschikbaar per student, terwijl dit bedrag – door de grote toestroom – momenteel is gedaald naar € 14.000,= per student. In 2016 studeerden 33% meer bachelors en 29% meer masters af aan de universiteiten dan in 2009. De rijksbijdrage steeg in die periode slechts met 13%.²³ Het huidige beleid heeft onvermijdelijk daling van de onderwijskwaliteit tot gevolg; er is

²² Kamervragen II, antwoord, 2011-2012, 2011Z16756/142

²³ Rathenau Instituut, Inkomsten en prestaties Nederlandse universiteiten; onderwijs, 12 februari 2018

simpelweg steeds minder geld per student.²⁴

44. De opleidingen raken overstelpt met studenten. Om die reden willen universiteiten ‘numeri fixi’ instellen en/of een toelatingstoets/-selectie doorvoeren, die doorgaans ook in het Engels plaatsvindt. Een illustratie daarvan bieden de selectiecriteria zoals die zijn opgesteld door de UM (**productie 7**). Er zijn bij de bacheloropleiding Psychologie aan de UM 420 plekken. Een dergelijke Engelstalige selectie kan voor de middelbare scholieren een drempel opwerpen, waardoor de toegankelijkheid van de opleiding voor de Nederlandse studenten in het gedrang komt. Hoe groter de Engelse taalvaardigheid van de aspirant-student, des te groter de kans dat hij of zij hoog zal scoren en zal worden aangenomen. Immers, hij of zij zal meer van de stof begrijpen, gemakkelijker eventuele vragen kunnen stellen en de toets-/selectievragen eenvoudiger kunnen beantwoorden. Het beginsel van ‘onbelemmerde studievoortgang’ is daarmee in het geding. Daardoor worden scholen in het voortgezet onderwijs extra geprikkeld om zich ook op het Engels te gaan richten als primaire onderwijstaal. Stap voor stap zal de beheersing van het Nederlands steeds verder afglijden: de taal van onze publieke ruimte, politiek en rechtspraak. Zo heeft het taalbeleid van de universiteit onmiskenbaar zijn weerslag op het gehele onderwijsgebouw en de samenleving als geheel.
45. Waar het gaat om de verdeling van de financiële middelen leidt de huidige aanwas van buitenlandse studenten tot een steeds kleiner beschikbaar budget per student. Er is sprake van een neerwaartse spiraal: hoe meer (buitenlandse) studenten, hoe meer de universiteiten moeten concurreren om de rijksbijdrage, hoe voller de collegezalen worden, waardoor er een numerus fixus c.q. selectie wordt ingevoerd, met als gevolg dat de buitenlandse student regelmatig voorrang verkrijgt boven de Nederlandse student. Dit klemt temeer, daar deze ontwikkeling geheel in strijd is met de WHW en noch de Inspectie, noch de Minister hiertegen optreedt. De Minister heeft een toegesneden bevoegdheid ingevolge de Beleidsregel van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 9 juni 2012, nr. WJZ/250065 (8243). De Minister kan ingevolge deze Beleidsregel tegen het niet naleven van

²⁴ <https://fd.nl/economie-politiek/1216671/financiering-universiteiten-blijft-achter-bij-aantallen-afgestudeerde-bachelors-en-masters>

wettelijke voorschriften de bekostiging opschorten met een percentage van 15% en bij voortschrijdend verzuim 30% inhouden. Uiteindelijk kan de Minister 100% inhouden (**productie 8**).

WET OP HET HOGER ONDEREWIJS EN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK (WHW)

46. Artikel 1.3, vijfde lid, WHW bepaalt:

“De universiteiten, levensbeschouwelijke universiteiten, hogescholen en de Open Universiteit schenken mede aandacht aan de persoonlijke ontplooiing en aan de bevordering van maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef. Zij richten zich in het kader van hun werkzaamheden op het gebied van het onderwijs wat betreft Nederlandstalige studenten mede op de bevordering van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands”

47. Deze bepaling is duidelijk: de universiteiten zijn op grond van dit artikel verplicht om de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid van de Nederlandse student te bevorderen. Door de bachelor Psychologie enkel in het Engels aan te bieden, handelt de UT in strijd met dit artikel. Hetzelfde geldt voor de UM, die zegt dat er sprake is van een tweetalige opleiding, terwijl het Nederlands in het “Nederlandstalige” programma grotendeels verdwenen is: alle hoorcolleges en alle lesmateriaal zijn ook in dat programma uitsluitend Engelstalig.

48. Artikel 7.2 WHW is duidelijk: voertaal is Nederlands, tenzij noodzaak vanwege specifieke aard, inrichting of de kwaliteit van het onderwijs, dan wel de herkomst van de studenten daartoe noodzaakt. In de zesde nota van wijziging op het wetsvoorstel 21 037 wordt als voorbeeld genoemd dat wanneer specifieke expertise niet in Nederland beschikbaar is en een buitenlandse docent aangetrokken moet worden.

49. Uit het Regeerakkoord 2017-2021 blijkt dat de opleidingen enkel Engelstalig mogen zijn wanneer dit toegevoegde waarde heeft en mits er ook voldoende Nederlandstalige opleidingen zijn. In de wet wordt evenwel het begrip noodzaak genoemd wat een striktere en beperkender betekenis heeft dan ‘toegevoegde waarde’. Inmiddels is bijna een kwart van de bacheloropleidingen in het Engels.

50. Universiteiten menen dat zij zich kunnen beroepen op artikel 7.2 lid c WHW. Wil een universiteit overgaan tot een andere taal, dan legt c de verplichting op om de noodzaak te motiveren in een door het instellingsbestuur vastgestelde gedragscode. Dit blijkt echter niet uit de gedragscodes van gedaagden, zodat zij geen beroep kunnen doen op de tenzij-formule. Er bestaat geen enkele grondslag om af te wijken van de hoofdregel dat het onderwijs in het Nederlands moet worden gegeven en de examens in het Nederlands moeten worden afgenomen.
51. De gedaagden negeren geheel de instructie dat de voertaal Nederlands is. Juist vanuit dit uitgangspunt is in artikel 7:28 lid 2 WHW bepaald dat buitenlandse studenten – zonodig – eerst hun Nederlands moeten bijspijkeren voordat ze toegelaten worden.

Artikel 7.28 lid 2 WHW bepaalt:

“2. (...)

Indien het een buiten Nederland afgegeven diploma betreft, kan het instellingsbestuur bepalen dat geen examens of onderdelen daarvan worden afgelegd dan nadat ten genoegen van de desbetreffende examencommissie het bewijs is geleverd van voldoende beheersing van de Nederlandse taal voor het met vrucht kunnen volgen van het onderwijs. Het instellingsbestuur kan tevens bepalen dat betrokkene niet wordt ingeschreven zolang het in de voorgaande volzin bedoelde bewijs niet is geleverd.”

52. In artikel 7.24 lid 1 WHW is verder bepaald dat voor de inschrijving voor een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs, het bezit van een VWO-diploma een vereiste is. Als er sprake is van een buitenlands diploma, dan moet dit ten minste gelijkwaardig zijn aan het Nederlandse VWO-diploma. Het instellingsbestuur kan bepalen dat er bewijs wordt geleverd dat de buitenlandse student voldoende beheersing heeft van de Nederlandse taal voordat hij een examen mag afleggen. De student moet het onderwijs ‘met vrucht kunnen volgen’, oftewel, hij moet zich ontwikkelen door voldoende Nederlands te leren, zodat hij het onderwijs kan volgen.

INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS

53. Op grond van artikel 3, lid 1, sub a, aanhef en onder 1, van de Wet op het onderwijstoezicht (Wot), heeft de Inspectie van het Onderwijs (hierna: 'Inspectie') de taak om toe te zien op de naleving van de bij of krachtens een onderwijswet gegeven voorschriften. De WHW is in artikel 1, onder d, Wot gekwalificeerd als een onderwijswet. De Inspectie moet er dus op toezien dat de bepalingen uit de WHW – in het onderhavige geval in het bijzonder de artikelen 1.3 en 7.2 WHW – worden nageleefd door de universiteiten. Voor de controle van de kwaliteit is de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) de aangewezen instelling.
54. Gelet op de voormelde en hiernavolgende constatering, blijkt dat er sprake is van structurele schendingen van de WHW, zodat vaststaat dat de Inspectie haar taak niet goed uitvoert. De Inspectie doet dat willens en wetens. Er is sprake van (concreet) toezichtsfalen.²⁵ De Inspectie laat na om controle uit te oefenen, dan wel te sanctioneren, terwijl er vaststaat dat de wet niet wordt nageleefd. BON verwijst naar het jaarverslag van de Inspectie dat ziet op het onderwijsjaar 2016/2017. Daarin is het door BON genoemde probleem wel gesignaleerd:

“Verengelsing’ heeft ook nadelen. Een keerzijde van het gebruik van Engels in het hbo en het wo is dat het lesgeven in een voor de docent vreemde taal goede kennisoverdracht en inhoudelijke discussie in de weg kan staan. Daarnaast kan het ten koste gaan van de Nederlandse taalvaardigheid van afgestudeerden, terwijl het grootste deel van de afgestudeerden in Nederland aan het werk gaat. Met uitzondering van een aantal subdomeinen op de arbeidsmarkt is het Nederlands in onze maatschappij veruit het meest gebruikt (Rys, Van der Meulen en Van der Gucht, 2017). Een van deze uitzonderingen is volgens Rys e.a. (2017) het universitair onderwijs, waar sprake is van een redelijk sterke mate van ‘verengelsing’: om de aansluiting op de Nederlandse arbeidsmarkt te bevorderen zouden ook Engelstalige opleidingen aandacht moeten schenken aan Nederlandse taalvaardigheid.”

²⁵ HR 2 juni 2017, ECLI:NL:HR:2017:987 (X/Staat)

55. De nadelen van de verengelsing worden (niet-limitatief) netjes op een rijtje gezet:
- het academisch gewenste niveau kan niet worden gehaald in verband met een gebrek aan goede kennisoverdracht en inhoudelijke discussie;
 - het verengelsen gaat ten koste van de Nederlandse taalvaardigheid van de universitaire afgestudeerden, terwijl de meesten van hen in Nederland aan het werk gaan.

Opmerkelijk genoeg constateert de Inspectie deze punten wel, maar treedt zij hiertegen niet op. Een dergelijke passieve houding van de Inspectie is in strijd met haar toezichthoudende taak, waardoor zij onrechtmatig jegens BON handelt. Zij gedraagt zich als een brandweerman die bij een brandend huis staat en daarvan wel melding maakt, maar vervolgens niets doet.

56. Blijkens de hiervoor genoemde (toelichting op de) Beleidsregel financiële sancties bij bekostigde onderwijsinstellingen (hierna: 'Beleidsregel') dient de Inspectie, indien er sprake is van overtredingen als de onderhavige, afspraken te maken met het bevoegde gezag van de school of instelling, alvorens de Minister van OCW overgaat tot het opleggen van (financiële) sancties. In de toelichting is opgenomen: *"Het primaire doel van het handhavingsbeleid is om een gedragsverandering bij het instellingsbestuur dat één of meer wettelijke voorschriften heeft overtreden, te bewerkstelligen"*. Navraag bij de Inspectie leert dat er door de Inspectie geen gedragsverandering wordt bewerkstelligd. Sterker nog, door het stilzitten van de Inspectie en de Minister overtreden steeds meer universiteiten de wet. Dit moet een halt worden toegeroepen. De Minister moet de overtreders sanctioneren conform het schema in de Beleidsregel.

57. In de laatste alinea van het verslag van de Inspectie is opgenomen:

"Nederlandse taalvaardigheid onder druk? Twee derde van de wo-masteropleidingen is Engelstalig. Dit maakt 'international classrooms', waarin Nederlandse en internationale studenten samen les krijgen, mogelijk. De internationale dimensie biedt voordelen, mits docenten de Engelse taal voldoende beheersen om hun kennis goed over te dragen en inhoudelijke discussies te voeren. Belangrijk is de bewuste keuze van een opleiding, zodat deze voordelen daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. De vraag is echter of elke student

gebaat is bij een Engelstalige opleiding. Krijgt de student voldoende de gelegenheid om ook Nederlandse taalvaardigheid op een hoog niveau te verwerven? Hoe wordt dit door opleidingen geborgd, zodat internationalisering meerwaarde heeft? In veruit de meeste domeinen in de maatschappij is het Nederlands immers de meest gebruikte taal, meestal exclusief (Rys, Van der Meulen en Van der Gucht, 2017). Daarnaast moet worden voorkomen dat de taal waarin een opleiding wordt aangeboden onnodig tot selectie leidt.”

58. De Inspectie erkent dat het niveau van de docent voldoende moet zijn voor een goede kennisoverdracht en dat het maar de vraag is of dit niveau er wel is (zie ook KNAW). Voor een dergelijk niveau achten de meeste universiteiten, waaronder de UM en de UT, het C1 niveau afdoende. Bij het behalen van dit niveau is er sprake van kennis van ongeveer 8.000 woordfamilies.²⁶ Het is een vuistregel dat een moedertaalspreker tot aan zijn 20ste levensjaar per jaar ongeveer 1000 woordfamilies leert²⁷. Het verplicht stellen van een C1 niveau van Engelse taalvaardigheid bij een docent betekent dat de universiteiten feitelijk gezien een docent met een woordenkennis van een achtjarige moedertaalspreker van het Engels aan onze studenten de stof laten uitleggen.

GEDRAGSCODES

59. Om van de hoofdregel – dat het onderwijs in het Nederlands moet worden gegeven – te mogen afwijken, bepaalt artikel 7.2 WHW, zoals gezegd, dat er sprake moet zijn van het vastleggen van de noodzaak in een gedragscode. Hoewel de UT en de UM beide een gedragscode hebben opgesteld, is de noodzaak hierin niet vastgelegd en voldoet de gedragscode derhalve niet aan de eisen die de wet stelt. Niet is gebleken van een noodzaak om rechtmatig van de uitzondering gebruik te kunnen maken.

²⁶ P. Meara, EFL Vocabulary Tests, second edition 2010

²⁷ Zie noot 13

UNIVERSITEIT MAASTRICHT

60. Als **productie 9** wordt de op 6 maart 2018 opgestelde gedragscode van de UM overgelegd. Artikel 1 bevat het uitgangspunt van de gedragscode: *“De voertaal is de taal waarin het onderwijs wordt gegeven, het onderwijsmateriaal wordt aangeboden, waarin wordt getoetst en geëxamineerd en waarin overige werkzaamheden worden verricht aan de Universiteit Maastricht. Dit kan zowel de Nederlandse taal zijn als de Engelse taal.”* Dit staat echter haaks op hetgeen in de wet is bepaald (artikel 7.2 WHW): *“Het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands.”* De UM miskent in artikel 1 van de gedragscode derhalve deze wettelijke verplichting.
61. Als **productie 10** wordt de Onderwijs- en examenregeling (OER) van de bacheloropleiding Psychologie overgelegd. In de gedragscode van de UM wordt naar de OER (zeg maar handboek opleiding) verwezen.
62. Uit de gedragscode, noch uit de OER, blijkt dat de specifieke aard, de inrichting, de kwaliteit van het onderwijs, dan wel de herkomst van de studenten *noodzaakt* tot afwijking van de hoofdregel dat het onderwijs in het Nederlands moet worden gegeven. Het woord ‘noodzaak’ komt in de OER geheel niet voor en in de gedragscode alleen als citaat van artikel 7.2 WHW. Juist de (reden van de) noodzaak moet in de gedragscode worden vastgelegd en vastgesteld. Dit is nagelaten. De in artikel 3 sub a van de gedragscode opgenomen opmerking dat, indien wordt gekozen voor het Engels, dit gebaseerd moet zijn op artikel 7.2 WHW, is onvoldoende en niet onderbouwd.
63. Kortom: de gedragscode van de UM voldoet niet aan de eisen die de wet stelt. Niet blijkt van de kaders waarbinnen de UM tot de uitzondering komt om van de hoofdregel, dat het onderwijs moet worden gegeven in de Nederlandse taal, af te wijken. De UM handelt derhalve in strijd met de wet door het onderwijs niet (ook) in het Nederlands aan te bieden.

UNIVERSITEIT TWENTE

64. Als **productie 11** wordt de gedragscode van de UT overgelegd. Deze gedragscode dateert van 10 maart 2010. De UT biedt sinds 1 september 2016 alleen maar een Engelstalige bacheloropleiding Psychologie aan. Er is geen Nederlandse variant.
65. Artikel 1 van deze gedragscode is een vertaling van artikel 7.2 WHW. Artikel 2 ziet op de masteropleiding en is in onderhavige procedure niet aan de orde. Toch verdient het opmerking dat de UT, zonder enige motivering, aanneemt dat er sprake is van een noodzaak om de masteropleiding in het Engels te geven. Die noodzaak blijkt echter uit niets. Iedere toelichting ontbreekt.
66. In artikel 3 draait de UT zelfs de hoofdregel om. Gesteld wordt dat *“de examens Engelstalig worden afgenomen, tenzij de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs, dan wel de herkomst van de student aanleiding geeft om het examen Nederlandstalig af te nemen”*. De UT falsificeert hier artikel 7.2 WHW.
67. Artikel 4 van de gedragscode verwijst naar de OER. De OER over het jaar 2017-2018 is niet vindbaar, zodat de OER 2016-2017 als **productie 12** wordt overgelegd. Artikel 3.3 OER bevat bepalingen over de taal, waarbij wordt verwezen naar de ‘opleidingsspecifieke bijlage’. Deze wordt als **productie 13** overgelegd. Er kan echter beter worden verwezen naar de ‘programme-specific appendix’, nu het een geheel Engels document betreft. In deze bijlage staat in artikel 4b dat de voertaal Engels is. In artikel 3.3 lid 2 van de OER staat dat afwijking van de voertaal (welke? - advocaat) alleen gebeurt in overeenstemming met de gedragscode (voertaal Engels) en artikel 7.2 WHW (voertaal Nederlands). Wie het begrijpt, mag het zeggen. De UT miskent echter dat de gedragscode haaks staat op hetgeen is bepaald in artikel 7.2 WHW. Er bestaat een innerlijke tegenstrijdigheid. De wet schrijft voor dat de hoofdregel Nederlands is, uit de gedragscode blijkt een Engelse hoofdregel. Het is onbegrijpelijk hoe de UT na lezing van artikel 7.2 WHW tot de conclusie is gekomen dat de hoofdregel Engels zou zijn.

68. Vaststaat derhalve dat ook de UT in strijd met de wet handelt.

OPTREDEN INSPECTIE VOOR HET ONDERWIJS

69. Vaststaat dat de UT en UM handelen in strijd met de WHW. De Inspectie is als toezichhoudend orgaan aangewezen om te controleren op dergelijke ernstige overtredingen en dit aan de Minister van OCW te rapporteren. Echter, in plaats van actief tegen de overtredingen op te treden, stopt de Inspectie bij het signaleren. Dit heeft tot gevolg dat de universiteiten jarenlang hun gang gaan en structureel de wet (blijven) overtreden met alle ontwrichtende gevolgen van dien.

70. BON vordert in onderhavige procedure dat de Inspectie binnen veertien dagen na betekening van het vonnis onderzoeken en inspecties uitvoert op de instellingen van de UT en de UM en tevens de onderzoeksrapportage aan de Minister en aan BON toezendt. Deze termijn is noodzakelijk, vanwege de aanstaande visie-/beleidsbrief van de Minister, die zij in juni 2018 openbaar zal maken. De uitkomst van deze onderzoeken dient te worden meegenomen in deze brief.

ONRECHTMATIGE DAAD

71. De UT en de UM dienen in de onderhavige procedure als twee exemplarische voorbeelden van wat er aan de hand is aan alle Nederlandse universiteiten. Zij handelen – inmiddels bijna allemaal – in strijd met de wet. De Inspectie merkt dit weliswaar op, doch doet hier niets aan. Ook de Minister sanctioneert deze overtredingen niet.

72. Het handelen in strijd met de wet moet worden gekwalificeerd als een onrechtmatige daad als bedoeld in artikel 6:162 BW. De normen die onder meer worden geschonden, zijn de artikelen 1.3 lid 5 en 7.2 WHW, de Wot en de Beleidsregel.

73. De universiteiten moeten zich richten op de bevordering van de uitdrukkingsvaardigheid van de studenten in het Nederlands, aldus artikel 1.3 lid 5 WHW. Door de verengelsing wordt deze norm geschonden en lijden de studenten schade. Hun uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands wordt niet bevorderd, zoals de norm beoogt te beschermen, maar juist belemmerd en ingeperkt. Dit is de schade die de studenten lijden door het handelen van de universiteiten en het schenden van artikel 1.3 lid 5 WHW. Daarnaast lijden de Nederlandse studenten schade doordat zij door de gesignaleerde ontwikkeling beperkter toegang krijgen tot de universiteit (numerus fixus en selectiecommissies). Beperkingen die uitsluitend ontstaan zijn als gevolg van onrechtmatig handelen.
74. De norm uit artikel 7.2 WHW is mede vastgelegd ten behoeve van voormeld doel, zo blijkt uit de wetsgeschiedenis. Het garanderen van de (taal)ontwikkeling van de student is voorts het doel van het onderwijs in het algemeen. Door het opwerpen van de geschetste taalbarrières is het, zeker bij talige studies, veel lastiger om het gewenste academisch niveau te bereiken. Men kan iets namelijk minder goed uitleggen en/of begrijpen als de taalvaardigheid onvoldoende is. De schade bij de studenten ontstaat dan ook onder meer door de daling van het kwaliteitsniveau van het onderwijs. De afgestudeerde Nederlandse academici zullen in de regel een minder hoog niveau behalen dan wanneer zij hun onderwijs in het Nederlands zouden hebben genoten.
75. De universiteiten moeten hun onrechtmatige gedrag staken en verdere schade die ontstaat uit deze onrechtmatige gedragingen voorkomen.

MORATORIUM EN SPOEDEISENDHEID

76. Gelet op het voorgaande is er sprake van een zeer zorgwekkende ontwikkeling. De opleidingen Psychologie aan de twee gekozen universiteiten zijn illustratief voor de universitaire opleidingen in heel Nederland. BON verwijst naar een uitzending van Nieuwsuur van 27 januari 2018, waarin een Utrechtse student een fragment voorleest uit de Engelse vertaling van het gedicht Van den vos Reynaerde. Het mag ook in een wetenschappelijke zin schokkend worden genoemd dat een Nederlandse student een Engelse vertaling van een Middelnederlandse tekst lezen voor zijn studie.

77. De algehele kwaliteit van het hoger onderwijs heeft onmiskenbaar te lijden onder de huidige ontwikkelingen en de wettelijke verplichting tot de bevordering van de taalvaardigheid Nederlands wordt losgelaten. Er dient daarom direct te worden ingegrepen, voordat de meeste Nederlandstalige opleidingen zijn verdwenen. Een onmiddellijke voorziening bij voorraad ex artikel 254 Rv is dan ook noodzakelijk.
78. De huidige Minister van OCW, Minister Van Engelshoven, heeft in het Kamerdebat van dinsdag 3 april 2018 aangegeven in juni 2018 een brief op te stellen, inhoudende de uitwerking van de visie en het beleid van de internationalisering van het hoger onderwijs (**productie 14**). Blijkens de inhoud van het debat zal de kwestie als aan de orde in deze procedure, tevens in het visiedocument worden meegenomen.
79. De waarnemingen van BON staan niet op zichzelf. In heel Europa ontwikkelt zich verzet tegen de verengelsing. In Duitsland hebben academici een campagne gelanceerd, ADAWIS, tegen het overwicht van het Engels in wetenschappelijke publicaties. De taalraad van Noorwegen heeft zijn bezorgdheid geuit over het feit dat veel studenten van wie het volledige programma in het Engels is, misschien niet over voldoende beheersing van de taal beschikken om te slagen en dat de overgrote meerderheid van de afgestudeerden de Noorse arbeidsmarkt betreedt, waar Engelse taalbeheersing niet essentieel is. Een manifest ter verdediging van wetenschappelijke meertaligheid, afkomstig uit Spanje en gepubliceerd in zeven talen, heeft nu bijna 8.000 handtekeningen verzameld van bekende wetenschappers in heel Europa. In Italië heeft de Consiglio di Stato op 29 januari 2018 het Polytechnische Instituut van Milaan verboden om haar colleges nog in het Engels aan te bieden.
80. Het verder verengelsen leidt tot onomkeerbare en verstrekkende gevolgen. Er moet dan ook een pas op de plaats worden gemaakt. BON vordert daarom dat er een noodvoorziening wordt getroffen en een moratorium wordt uitgesproken, totdat de overheid tot een weloverwogen nieuw taalbeleid is gekomen en/of besluit om de huidige overtreders te sanctioneren.

81. Dat een ordemaatregel kan worden getroffen waarin de situatie wordt ‘bevroren’, blijkt uit een uitspraak van het Gerechtshof Amsterdam: *“komt het het hof geraden voor om bij wege van ordemaatregel de huidige situatie te ‘bevriezen’. Aldus worden [appellanten] thans niet gedwongen ingrijpende maatregelen te treffen”*.²⁸
82. BON stelt dat in het op te stellen taalbeleid de artikelen 1.3 lid 5 en 7.2 WHW als uitgangspunten moeten dienen. Naar verwachting zal een eerste aanzet hiertoe worden gegeven door de Minister in haar visie-/beleidsbrief. Gedurende het moratorium mag er geen enkele opleiding overgaan op het Engels.

SUBSTANTIËRINGSPLICHT

83. In de dagvaarding zijn de standpunten van gedaagden besproken en weerlegd. Voor een weerlegging van de hier niet-behandelde argumenten voor de invoering van het Engels als enige of dominante instructietaal in het academisch onderwijs verwijst BON naar de rapporten van de KNAW en de Taalunie. Het meest verstrekkende en bij BON bekende argument van gedaagden is dat het verengelsen bijdraagt aan de internationalisering van Nederland. Internationalisering is echter niet hetzelfde als verengelsing. Beter Onderwijs Nederland is groot voorstander van internationalisering, maar wel met respect voor diversiteit en de rijkdom aan talen van Europa. De Nederlandse universiteiten waren ook in de jaren negentig al zeer internationaal georiënteerd en onze Engelse taalvaardigheid is in vergelijking met andere landen zeer behoorlijk. Uit het Inspectierapport uit 2018 blijkt dat de meeste Nederlandse studenten in Nederland blijven en op de Nederlandse arbeidsmarkt actief worden. Waar het gaat om hun beroepsuitoefening heeft Engels spreken meestal niet zoveel met dagelijkse werk te maken. Ironisch genoeg vertrekken de meeste buitenlandse studenten binnen enkele jaren na hun studie uit Nederland, in veel gevallen ook omdat zij – doordat zij geen Nederlands hoeven te leren – te weinig binding krijgen met de Nederlandse maatschappij. Ook voor de binding van buitenlandse studenten aan Nederland is het wenselijk het Nederlands een volwaardige plaats te geven in de opleiding. Wat de

²⁸ Gerechtshof Amsterdam, 18 november 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:4199

taalvaardigheid Engels betreft verdient het aanbeveling studenten daar apart onderwijs in aan te bieden door bij voorkeur moedertaalsprekers en om hen enige tijd in Engeland of Amerika te laten doorbrengen.

EIS:

Op grond van vorenstaande feiten vraagt BON, U, Voorzieningenrechter, rechtdoende in kort geding, bij vonnis, voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:

- a. dat het gedaagde sub 1, onmiddellijk na betekening van het in deze te wijzen vonnis, wordt verboden om één of meer van de Nederlandstalige opleiding(en) te wijzigen in Engelstalige opleiding(en), op straffe van verbeurte van een dwangsom van € 10.000,= per dag, voor iedere dag dat gedaagde sub 1 in gebreke blijft aan deze voordeling te voldoen, met een maximum van € 500.000,=;
- b. dat het gedaagde sub 2, onmiddellijk na betekening van het in dezen te wijzen vonnis, wordt verboden om één of meer van de Nederlandstalige opleiding(en) te wijzigen in Engelstalige opleiding(en), op straffe van verbeurte van een dwangsom van € 10.000,= per dag, voor iedere dag dat gedaagde sub 2 in gebreke blijft aan deze voordeling te voldoen, met een maximum van € 500.000,=;
- c. dat gedaagde sub 3 wordt veroordeeld om binnen veertien dagen na betekening van het in dezen te wijzen vonnis, een onderzoek uit te voeren ter zake de overtredingen van de WHW door gedaagden sub 1 en sub 2, en daarvan aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, en aan BON, binnen één week nadien het inspectierapport toe te zenden, op straffe van verbeurte van een dwangsom van € 10.000,= per dag, voor iedere dag dat gedaagde sub 3 in gebreke blijft aan deze voordeling te voldoen, met een maximum van € 500.000,=;
- d. gedaagden sub 1 en 2 te bevelen om onmiddellijk na betekening van het in dezen te wijzen vonnis een moratorium in acht te nemen voor ten minste de duur van één jaar, waarbij geen verdere verengelsing in beleid en bestuur wordt toegepast, in welke periode de regering c.q. de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap tot een weloverwogen nieuw taalbeleid kan komen;

- e. althans een zodanige beslissing te nemen als U in goede justitie meent te behoren:
- f. met veroordeling van gedaagden in de kosten van deze procedure;
- g. gedaagden hoofdelijk te veroordelen in de nakosten, aan de zijde van BON begroot op € 131,=, zonder dat betekening van het vonnis zal plaatshebben, vermeerderd met een bedrag van € 77,39 indien en voor zover gedaagden niet binnen 14 dagen na aanschrijving aan de veroordeling voldoen en het vonnis om die reden betekend dient te worden, voorts vermeerderd met de wettelijke rente over de nakosten van € 131,= vanaf de vijftiende dag na aanschrijving van gedaagden, alsmede in geval van betekening van het vonnis te vermeerderen met de wettelijke rente over de nakosten van € 77,39 vanaf de vijftiende dag na betekening van het vonnis, telkens tot de dag van volledige betaling;

BON kan de BTW niet verrekenen. De kosten voor het uitbrengen van deze dagvaarding zijn voor mij, deurwaarder €